

بیماری‌ها را متوقف نموده و یا آنها را نابود می‌سازد، چنانچه نابجا و بی‌مورد مصرف گردد می‌تواند جان انسانها را نیز در معرض خطر قرار داده و بجای شفا بخش بودن، ماده‌ای زیانبار و دردسر آفرین و حتی مخاطره‌انگیز باشد. بیماری که می‌توانست با دریافت یک دوره مناسب آنتی‌بیوتیک درمانی از یک بیماری عفونی مهلک مانند مننژیت باکتریال، سل حاد و یا آئزین چرکی استرپتوکوکی نجات پیدا کند، در صورت مصرف ناصحیح، مقدار و مدت ناکافی، تجویز بتوسط افراد بی‌صلاحیت، عدم تشخیص بیماری و یا مصرف نابجا بتوسط خود بیمار، اگر خطر فوری اتفاق نیفتد، می‌تواند منجر به عدم تأثیر دارو، مقاوم شدن میکروارگانیسم به آنتی‌بیوتیک، مزمن شدن عفونت، و بالاخره عوارضی گریبانگیر بیمار شود که سالیان متمادی او را آزار داده و سرانجام به کام مرگ فرو برد. در زمینه پیدایش آنتی‌بیوتیکهای جدید، پیشرفتهای قابل ملاحظه‌ای دیده میشود که نسبت به سایر درمان بیماریها چشمگیرتر است. داروی ضد میکروبی بایستی منحصرأ نسبت به وضعیت بیولوژیک فردی بیمار، محل عفونت و ارگانیسم‌های مولد بیماری انتخاب شود. مؤثر بودن آنتی‌بیوتیک، سمیت و قیمت آن نیز از مواردی است که بایستی مورد توجه قرار گیرد. اثر بخشی آنتی‌بیوتیک اولین مشخصه آنست که بعنوان یک داروی ضد میکروبی انتخاب میشود. هدف از آنتی‌بیوتیک درمانی، جلوگیری از عفونت و یا درمان یک عفونت استقرار یافته است. برای نیل به این هدف، آنتی‌بیوتیک باید به محل عفونت رسیده و در آن موضع

نگاهی به آنتی‌بیوتیک درمانی

پیدایش آنتی‌بیوتیکها جهت درمان بیماریهای عفونی یکی از معجزات یافته‌های پزشکی است. شاید آنتی‌بیوتیکها تنها گروهی از داروها باشند که در اغلب موارد موجب درمان کامل و ریشه کن کردن بیماری میشوند و بدینوسیله روزانه جان هزاران بیمار بدحال و رنجور عفونی را از خطر مرگ حتمی نجات داده و سلامتی اولیه را بآنها باز میگردانند. ولی همین حربه برنده و گیرا که ادامه زندگی میکرو ارگانیسمهای

نیز فعال باشد. برای موفق بودن یک دوره آنتی‌بیوتیک درمانی، اطلاع از راه تجویز، مقدار لازم و فارماکوکینتیک آن ماده (جذب، متابولیسم، انتشار و دفع) و تأثیر آن بر pHهای مختلف مورد نیاز است. چون شروع درمان با آنتی‌بیوتیکها را اغلب نمیتوان بتأخیر انداخت تا مطالعات میکروبیولوژی انجام شود، لذا درمان تجربی بر مبنای محل عفونت و نوع میزبان بایستی باندازه کافی وسیع باشد تا بتواند عوامل پاتوژن احتمالی بیشتری را در برگیرد. لازم است از واکنش‌های آلرژیک بیمار نسبت به آنتی‌بیوتیک اطلاعاتی بدست آورد، زیرا آنتی‌بیوتیکهای زیادی از گروههای مختلف در دسترس هستند که میتوانند در بیماران آلرژیک مبتلا به عفونت بعنوان جانشین مناسب بکار روند. سمیت آنتی‌بیوتیکها یکی از خصوصیات ناخواسته آنها میباشد. این داروها روی بیماران، میکربهای محیط بیمارستان و همچنین فلور میکربی داخل بدن نیز تأثیر میگذارند و میتوانند مسائل گوناگونی را بیار آورند. برخی از آنها مانند آمینوگلیکوزیدها (جنتامایسین) ایجاد سمیت گوش، کلیوی و بالاخره شلی عضلانی مینمایند و یا آمی‌سولین باعث اسهال و ثورات جلدی میشود و یا کلیندامایسین موجب کولیت پسود و مامبرانوز و کلرآمفنیکول آنمی آپلاستیک میدهد و در این مورد مثالها فراوانند. سمیت فردی با آنتی‌بیوتیکها ممکن است مربوط به ایدیوسنکرازی باشد که نمونه آن آلرژی و تجمع دارو در بدن است که با داروهائی مثل آمفوتریسین B و آمینوگلیکوزیدها دیده میشود. چنانچه آنتی‌بیوتیک بدون هدف و بدون تشخیص قطعی نوع عفونت مصرف شود میتواند موجب کاهش اثرات بعدی دارو گردد که این مسئله بیشتر مربوط به پدید آمدن مقاومت فوری میکروارگانیسمها است. استعمال بیمورد آنتی‌بیوتیکها گذشته از خطرات جانی برای بیماران میتوانند زیانهای هنگفت مالی و اقتصادی

نیز بیار آورند که گاهی سر به میلیونها دلار بزنند. متأسفانه در کشور ما نیز مسئله مصرف بی‌رویه آنتی‌بیوتیکها حائز اهمیت بوده و در بعضی موارد تأسف بار است، زیرا آنتی‌بیوتیک به آسانی در دسترس بیمار قرار میگیرد و حتی بدون ارائه نسخه و یا احیاناً با توصیه افراد بدون صلاحیت، بیمار آنتی‌بیوتیک را بدست میآورد و یا گاهی اوقات در بعضی نسخه‌ها آنتی‌بیوتیک بیمورد تجویز میشود که البته در این مورد نظام پزشکی کنترل نسخ را شروع کرده است و نسخه‌هایی که از نظر علمی مورد تأیید نباشند نویسنده نسخه را برای اداء توضیحات و دفاع از نسخه خود به نظام پزشکی دعوت مینماید. ضمناً لازم است که داروخانه‌ها نیز تحت کنترل شدیدتری قرار گرفته تا احیاناً بدون ارائه نسخه، آنتی‌بیوتیک در اختیار بیمار قرار نگیرد. بهرحال برای جلوگیری از این نابسامانی در مورد مصرف ناجای آنتی‌بیوتیکها در کشورمان لازم است توجه به سه رأس مثلث: پزشک، بیمار و دکتر داروساز معطوف گردد. برای نیل باین هدف از یک طرف توسط رسانه‌های گروهی به بیماران و مردم آموزش کافی داده شود که آنتی‌بیوتیک را بی‌رویه مصرف نکنند و بخصوص زیانهای جانی، مقاومت میکربی، عوارض زودرس و دیررس این ترکیبات مورد بحث قرار گیرد تا بیماران از مصرف آنتی‌بیوتیکها بطور خودسرانه امتناع ورزند، و از طرفی بابرگزاری دوره‌های بازآموزی بیماریهای عفونی و بخصوص دارو درمانی آنها و انتشار مقالات متعدد در این باره و همچنین در دسترس قرار دادن مجلات و کتب فارسی و خارجی جدید، اطلاعات و آگاهی بیشتری به همکاران کادر پزشکی داده شود تا این حلقه معیوب اصلاح شده و آمار وحشتناک مصرف آنتی‌بیوتیک در ایران تعدیل گردد.

دکتر عباس پوستی